

CULTURA, LENGUAJE Y REPRESENTACIÓN / CULTURE, LANGUAGE AND REPRESENTATION · ISSN 1697-7750 · VOL. XX \ 2018, PP. 81-94
REVISTA DE ESTUDIOS CULTURALES DE LA UNIVERSITAT JAUME I / CULTURAL STUDIES JOURNAL OF UNIVERSITAT JAUME I
DOI: [HTTP://DX.DOI.ORG/10.6035/CLR.2018.20.6](http://dx.doi.org/10.6035/CLR.2018.20.6)

La veu institucional dels editorials en les revistes podològiques especialitzades

The institutional voice of lead editorials in specialized podiatry journals

CECILIA MACIÁN
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Artículo recibido el / *Article received*: 2018-09-11
Artículo aceptado el / *Article accepted*: 2018-09-24

RESUM: Dins el motlle macrogenèric que són les revistes especialitzades podològiques, els gèneres més acadèmics són els articles d'investigació i els de revisió. Les altres seccions, començant per l'editorial quan n'hi ha, tendeixen a activar la cohesió grupal i reforçar el sentit identitari d'una manera més visible. Els editorials exerceixen el càrrec de portaveu dels editors, sovint del gremi sencer i, com a porta d'entrada a la publicació, opten sovint pel format epistolar o se serveixen de titulars cridaners que s'aproximen a la retòrica periodística, ben ensinistrada en els usos metafòrics, com veurem. En aquest treball observarem en gran mesura la funció de la veu institucional a l'hora de dirigir les inèrcies professionals del col·lectiu en general. Aquesta influència és possible gràcies als editorials de les revistes especialitzades, on s'encarnen diferents tipus de discurs. Així podrem observar diferents perspectives d'editorials amb funcions i finalitats molt variades, que al capdavall intenten marcar el full de ruta general de la professió.

Paraules clau: editorials, revistes especialitzades, gremi professional, comunitat de pràctica.

ABSTRACT: In general terms, among the materials published in podiatry journals, articles reporting research and literature reviews represent the most academic genres. Other sections, especially lead editorials, when they are published, tend to appeal more to group cohesion and reinforce a sense of identity in a more visible way. Editorials act as the voice of a journal's publishers, and often of the whole professional group. As the opening text of a journal issue, editorials are often presented as letters from the editor, or they use the sort of attention-grabbing headlines that are often present in journalistic rhetoric, often highly effective in the use of metaphor, as this paper will show. This article focuses on the function of the institutional voice as it acts to guide the professional direction of the field of podiatry in general. This influence is possible thanks to the editorials in the specialized journals, where different types of discourse coexist. We will observe different approaches taken by editorials

with a wide range of functions and purposes, but which, overall, work to set the course of the profession as a whole.

Key words: editorials, specialized journals, professional group, practical community,

1. INTRODUCCIÓ

La primera apreciació que s'imposa en abordar el tema dels editorials en les revistes especialitzades de podologia és que aquest gènere pot semblar moltes vegades ambigu o marginal pel que fa a aquest tipus de publicacions i a les revistes científiques en general, que exhibeixen com a gènere prototípic el de l'article original d'investigació. L'editorial, per la seua banda, s'allunya notablement d'aquest prototip i, a més, té una tradició pròpia al marge de la literatura científica, concretament en l'àmbit de la comunicació social que correspon al discurs periodístic. Aquests dos factors conflueixen en la percepció d'aquest gènere com a perifèric, híbrid i a vegades fins i tot postís. L'editorial, quan n'hi ha, tendeix a activar la cohesió grupal i reforçar el sentit identitari d'una manera més visible. Els editorials exerceixen el càrrec de portaveu dels editors, sovint del gremi sencer i, com a porta d'entrada a la publicació, opten freqüentment pel format epistolar o recorren a titulars cridaners que s'aproximen a la retòrica periodística, ben ensinistrada en els usos metafòrics.

En efecte, en els estudis sobre el discurs acadèmic, els editorials són sovint marginats, bé perquè no mereixen l'interès suficient dels estudiosos, bé perquè hi ha nombroses publicacions periòdiques de tipus científic o professional que no en tenen o els redueixen a simples notes informatives. Un treball que podríem citar com a punt de comparació (Morales 2010) se centra en altres gèneres diferents del que ara analitzarem.

Si revisem els manuals de periodisme, en aquest tipus de discurs el gènere sí que ocupa un lloc rellevant i és comparat sovint amb els articles d'opinió (incloses les columnes) i a vegades amb un gènere menor però curiós com són les anomenades cartes al director. Aquestes últimes, les cartes, s'aproximen als altres dos gèneres en la mesura en què la seua funció principal sol considerar-se que és l'expressió d'una opinió degudament argumentada. No obstant això, es diferencien radicalment dels altres tipus genèrics pel fet que els seus autors són en essència escriptors novells o, almenys, aliens a la professionalitat periodística. Diríem que es tracta, en certa manera, d'esponanis que es llancen a l'arena. De totes maneres, cal precisar que, si girem la mirada cap a les publicacions especialitzades, les cartes al director poden invertir-se d'un caràcter professional en la mesura que els lectors d'aquestes publicacions són precisament agents de l'àmbit de la professió o de l'especialitat.

Fins i tot en algunes revistes d'aquest tipus poden obrir-se una espècie de tribunes d'opinions personals com a *position papers* en què es dona via lliure als lectors per a argumentar postures que sovint deriven en diàlegs, o debats amb un o altre grau de polemicitat. En el nostre corpus no apareixen mostres d'aquest gènere, per la qual cosa ens limitem ací a constatar-ne l'existència en altres mitjans.

Tornant ara al terreny del periodisme general, podem afirmar que les cartes al director són, per tant, un gènere d'opinió propi de lectors particulars aliens en principi a la professió. En això es basa l'oposició establida entre aquest gènere i els altres dos abans esmentats, entre els quals s'estableix un altre tipus, al seu torn (article d'opinió i cartes al director) de contrast, que és el que confronta l'expressió de l'opinió personal amb la de l'opinió institucional de l'òrgan periodístic de què es tracte. Un altre tret que pot contribuir a establir aquesta última posició consisteix en el fet que les cartes al director tenen el que podríem dir una orientació fonamentalment *retrospectiva* (tendeixen a comentar fets ja passats), mentre que els editorials, tot i que partiquen sovint de circumstàncies anteriors o de fets que ja s'han esdevingut, exerciten en general una mirada cap al futur, una proposta *programàtica* (veurem aquesta actitud en molts dels editorials reivindicatius sobre la professió podològica que apareixen en el nostre corpus). Com hem vist, aquest quadre funcional no és exactament el propi de les revistes especialitzades, però sens dubte condiciona d'alguna manera la categorització dels editorials d'aquestes revistes, encara que només siga per la inèrcia d'una tradició tan potent en la nostra societat com és la del discurs periodístic general.

En un estudi sobre els editorials de les revistes mèdiques (Pulido 1987) s'assenyala la brevetat com a tret propi d'aquest tipus de textos (segons l'autor, entre 400 i 1.000 paraules), juntament amb una elevada llibertat de composició en l'estructura, al mateix temps que s'enumeren per al gènere les comeses o tasques assignades següents:

1. Informació real sobre el problema.
2. Recopilació de dades recents i rellevants respecte al tema.
3. Calibratge dels fets per a jutjar-ne la validesa i l'aplicació en l'assumpte.
4. Presentació d'hipòtesi i resultats alternatius.
5. Selecció de la solució que sembla més lògica i convenient.

En un altre treball sobre el mateix tema (Carnet i Magnet 2006), es planteja d'una manera lúcida una altra característica d'aquest gènere: la duplicitat establida entre una dimensió intrínseca (atenció a la comunitat discursiva o professional de què es tracte) i una altra de tipus extrínsec (obertura més enllà dels límits de l'especialitat que a vegades pot assolir la generalitat de l'opinió pública). Per a Carnet i Magnet, els editorials impliquen l'editor, enfront de la resta de gèneres

de les publicacions mèdiques, i constitueixen indubtablement part del discurs mèdic. Per a aquests autors caldria distingir entre dues categories dins del gènere:

1. la dels editorials que es dirigeixen a un cercle d'especialistes, p. ex., *The New England Journal of Medicine* i *The Journal of the American Medical Association*;
2. els que es dirigeixen a la comunitat científica en general i que a través d'aquesta pretenen exercir una influència en l'ampli marc dels debats socials, p. ex. *The Lancet* i *The British Medical Journal*.

El treball esmentat, que se centra en l'examen d'aquesta segona classe d'editorials, indica que el punt de partida sol ser algun assumpte o tema d'actualitat, però el seu abast final és més ambiciós i recorre una gamma temàtica extensa (Carnet i Magnet 2006, 238):

The topics appearing in the editorials we analyzed can be classified under the seven following heading: current medical issues in the UK, current medical issues in other countries, public health, scientific research implementation, ethical problems, regulations and health systems, medical training reforms. In fact, these different headings can also be considered as both factual and evaluative.

Lògicament, aquesta última apreciació que es fa en la cita sobre la doble condició –factual i avaluativa– que el gènere posseeix té una alta rellevància.

2. DESCRIPCIÓ DEL CORPUS D'ANÀLISI

Pel que fa al nostre corpus, podem constatar que s'adscriuria més aviat a la primera categoria que no pas a la segona en la classificació d'aquests autors, encara que això no és obstacle perquè els editorials estudiats tracten alguns dels temes que acabem d'enunciar i combinen aquestes dimensions indicades de factualitat i avaluació. Ara bé, resulta indubtable que el seu públic és clarament el de l'especialitat podològica, i més exactament el de la comunitat professional corresponent. Aquesta característica es manifesta d'una manera descarnada (fins i tot descarada si es vol dir així) en la *Revista Española de Podología* i la revista *El Peu*, mentre que en la tercera publicació que analitzem, *revistadepodologia.com*, són molt escassos i més breus, i fan gala d'una certa càrrega retòrica tendent a encobrir, o almenys a maquillar, aquella orientació endogàmica professionalitzadora. Probablement el fet de tractar-se d'una publicació en línia obliga a dissimular l'endocentrisme per ser, en aquest cas, una publicació assequible de manera immediata i gratuïta a potencials sectors de públic general.

Durant la primera etapa d'aparició de publicacions periòdiques d'aquesta especialitat sorgeix la *Revista Española de Podología* (REP), que editava la Federació Espanyola de Podologia (FEP). Es fa ara necessària l'explicació d'aquest organisme i el seu vehicle de divulgació, la REP de la FEP. Aquesta federació estatal consistia en una agrupació de les diferents associacions territorials de podòlegs, que al seu torn constituïen la federació, amb un equip rector de nivell estatal format pels diferents presidents autonòmics.

Aquest model d'associacionisme encara es conserva en el nou marc dels col·legis professionals autonòmics. Ara hi ha el Consell General de Col·legis Professionals, que continua editant la *Revista Española de Podología*, la qual en l'actualitat s'ha convertit en el suport més prestigiats del territori espanyol en referència a les publicacions podocientífiques.

Una vegada presentada la *Revista Española de Podología*, descriurem la revista *El Peu*, publicada pel Col·legi de Podòlegs de Catalunya. Aquesta revista, que en principi és el mitjà de comunicació científica per al territori català exclusivament, també té com a receptors els col·legiats de la Comunitat de Madrid i de Galícia. D'altra banda, la subscripció és lliure i qualsevol professional de la podologia o d'altres especialitats que vulga rebre-la només ha d'inscriure's a la revista sense necessitat d'estar col·legiat.

Les revistes científiques electròniques, igual que altres recursos d'informació en la xarxa, han d'adoptar els instruments desenvolupats per a localitzar, identificar i descriure el seu contingut, i per a facilitar als usuaris la recuperació de la informació que ofereixen a través d'Internet. En aquest sentit, resulta cada vegada més interessant que les publicacions incorporin *metadades*, és a dir, informacions descriptives sobre si mateixes, estructurades mitjançant etiquetes pròpies dels llenguatges que operen en la xarxa: HTML, XML, etc.

Algunes de les informacions que es poden aportar sobre cada recurs, mitjançant la utilització de *metaetiquetes*, són: títol, creador, matèria, paraules clau, descripció, editor, data, tipus de recurs, identificador (DOI, ISBN, etc.), idioma, cobertura, etc. Hi ha diferents projectes o formats relatius a la inclusió de metaetiquetes en els recursos electrònics, entre els quals destaquen per la seua aplicació i la seua acceptació el Dublin Core (<http://purl.org/dc/>) i el RDF (*Resource Description Framework*; <http://www.w3.org/RDF>). Encara que aquests són referents obligats a l'hora de parlar de metadades, no tenen rang de normes internacionals.

La nostra tercera revista és una publicació electrònica que comença a editar-se a l'abril de 2005. Es denomina *revistapodologia.com* i té la peculiaritat que disposa de dues versions publicades, una en espanyol i una altra en portuguès. Aquesta revista és absolutament gratuïta i el caràcter bilingüe que presenta fa que siga el referent en publicacions científiques podològiques a tot Llatinoamèrica. Cal remarcar que aquesta iniciativa que en principi pot semblar modesta sens dubte és un gran repte

professional, ja que en aquest tipus de països la podologia actualment no té el grau d'estudis universitaris, ni tan sols d'estudis professionals reglats. És per això que en l'anàlisi següent observarem algunes diferències substancials quan comparem les publicacions espanyoles amb *revistapodologia.com*, d'origen llatinoamericà.

Com podem comprovar, els editorials de les revistes podològiques ací examinats són bastant peculiars, pel seu grau d'orientació a la professió, que propicia tot tipus d'inèrcies gremialistes. Per aquesta raó no és fàcil el seu encaix en el marc teòric que solen traçar els estudis sobre les revistes científiques pròpiament dites, la tradició de les quals està lligada al prestigi i la responsabilitat de determinades àrees de la medicina. Per exemple, no podem imaginar que, en els editorials de revistes d'especialitats mèdiques, l'argumentació reivindicativa d'una parcel·la o competència d'actuació es plasme en un editorial. Tanmateix, en el cas de la podologia, la seua situació professional, considerada generalment menor o subalterna, permet i fins i tot fa convenient sovint un to reivindicatiu de competències o parcel·les d'actuació que li són moltes vegades discutides o directament negades.

En un altre treball sobre els editorials de les revistes científiques en l'àmbit xilè (Sabaj i González 2013), els autors insisteixen en la importància de l'estudi de textos d'aquest gènere que, segons ells, «tienen un alto grado de aparición en las áreas de ciencias de la salud y humanidades (frente a su baja proporción en dominios como en el de las ciencias de la tierra o las ciencias exactas)» (Sabaj i González 2013, 71). En aquest treball s'intenta definir el gènere a partir dels propòsits comunicatius que es persegueixen (en això coincideixen exactament amb els plantejaments de Swales i els seus deixebles), que per als autors citats serien els sis propòsits següents:

1. agraïments
2. opinions
3. discurs de la revista sobre la revista
4. homenatges
5. informació sobre esdeveniments de la comunitat
6. presentació dels articles del número

Tota aquesta gamma de propòsits es troba representada en el nostre corpus, encara que no sempre és fàcil de delimitar en la diferenciació categorial. Segurament la sisena d'aquestes finalitats enunciades és la menys freqüent en el corpus examinat, mentre que la més reiterada és la cinquena, informació sobre els esdeveniments de la comunitat, juntament amb la segona, pel que fa als comentaris que fixen la posició col·legiada sobre la pràctica professional i les polítiques educatives que l'afecten. Per descomptat, els agraïments i els homenatges (per exemple, mitjançant un article necrològic) són també presents en les revistes

podològiques ací estudiades, però sens dubte el propòsit més caracteritzador de l'estil col·legial de les publicacions correspon a la informació sobre esdeveniments científics de la comunitat. Sabaj i González insisteixen precisament en aquesta dimensió de foment de la col·legialitat (2013, 72):

[...] la segunda función más prominente de los editoriales de las revistas científicas, independiente del área de la ciencia, corresponde a la información sobre eventos científicos de la comunidad. Estos textos tienen un carácter netamente divulgativo, y sirven como un nexo entre los intereses de la revista y los de la comunidad en los que esa revista está inserta.

En un altre punt del mateix treball es rebla aquesta idea en to conclusiu (Sabaj i González 2013, 76):

Los editoriales de las revistas científicas, en este sentido, son un medio privilegiado para entender las relaciones que se crean entre los miembros de una comunidad discursiva en particular. Estos textos reflejan la representación que cada comunidad tiene respecto de la producción y la difusión de la ciencia, en cada área específica, esto es, la forma en que, simbólica y estratégicamente, se comunican los miembros de una comunidad discursiva.

Després de presentar tot un seguit de contribucions a la caracterització del gènere que ens ocupa, procedirem ara a una descripció d'aquest camp del nostre corpus, a partir d'una classificació tipològica que hem dissenyat a aquest efecte i que representa les diferents actituds que poden adoptar-se en un editorial o part d'aquest. La taula següent està basada en els models d'editorial d'acord amb el predomini, o almenys la presència, d'algunes de les actituds característiques següents:

- Proteccionistes
- Explicatives
- Gremialistes/identitàries
- Procedimentals
- Paternalistes

Hem d'apuntar la circumstància que, sovint, els textos extrets per a l'anàlisi i l'exemplificació són susceptibles de presentar ambigüitat classificatòria, ja que un mateix text pot correspondre en cadascuna de les seues parts a un model d'actitud diferent, i no sempre és fàcil determinar quin és el model dominant.

Taula 1. Caracterització dels models d'editorial (elaboració pròpia)

<i>Models d'editorial</i>	<i>Caracterització d'actituds</i>
Proteccionistes	<p>De forma general fan referència a la postura de protecció o d'intervencionisme que adopten els organismes que publiquen les revistes analitzades, en pro del bé de la professió i dels professionals que la representen, com per exemple:</p> <p>[Con esta regulación se inicia la transformación de las enseñanzas universitarias oficiales en un proceso que se desarrollará de modo progresivo hasta el año 2010 y en el cual han participado todos los agentes académicos y sociales implicados, entre los que se encuentra este Consejo General]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (16)1: 5</i></p> <p>[Tanto desde este Consejo General y desde los propios Colegios Profesionales como desde las Universidades, se está trabajando conjuntamente desde hace ya más de dos años, para la adaptación de los estudios de podología a este nuevo marco europeo]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (16)3: 109</i></p>
Explicatius	<p>Informen sobre els punts fonamentals del creixement acadèmic i professional de la podologia parant esment als canvis, sempre amb un perfil generador d'il·lusió i importància, però sense abandonar la prudència i la denúncia en els casos en què la podologia és minoritzada, com a continuació podem observar:</p> <p>[Esta formación podrá articularse mediante cursos, seminarios u otras actividades investigadoras e incluirá la elaboración y presentación de una tesis doctoral. La superación del ciclo dará derecho a la obtención del título de Doctor, que representa el nivel más elevado en la educación superior]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (16)1: 5</i></p> <p>[Hemos realizado un breve repaso de estos dos reales Decretos, de muy reciente aparición, que sin duda permitirán diseñar los nuevos títulos universitarios en armonía con las tendencias existentes en la Comunidad Europea]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (16)1: 5</i></p>

<i>Models d'editorial</i>	<i>Caracterització d'actituds</i>
Gremialistes / identitaris	<p>Estan pensats per a crear i generar una autoimatge pròpia de la podologia i els seus professionals. Recorren a idees comunes que la gran majoria de professionals comparteixen i en què veuen reflectida la seua activitat i la seua personalitat professionals, com podem comprovar en els següents exemples:</p> <p>[Después de este pequeño periodo vacacional de Semana Santa, que esperamos hayan sido un tiempo de descanso para todos, continuamos trabajando convencidos de que seguiremos afianzándonos y creciendo como profesión]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (16)2: 57</i></p> <p>[Estamos profundamente convencidos de que nuestros ciudadanos deben ser atendidos por profesionales competentes y especialistas en las patologías de los pies. Esperamos vuestra colaboración]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (16)2: 57</i></p>
Procedimentals	<p>Es troben molt pròxims als explicatius, però, mentre que els explicatius fan referència a qüestions clau del creixement professional, els procedimentals apunten les circumstàncies menors sobre aspectes d'actualització o normativa bàsica que la podologia i els seus professionals han d'atendre de manera normalitzada. Es dona per fet que el procediment explicitat l'assumeixen plenament la podologia i els seus professionals i no hi ha lloc a matisacions o discussió; ho il·lustren els següents exemples:</p> <p>[Entendiéndose por acreditación, la valoración que un organismo externo hace de un individuo, institución o actividad docente utilizando criterios y estándares previamente establecidos]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (17)1: 5</i></p> <p>[...] con una escala Licker. Los elementos concretos a valorar del perfil pedagógico de una actividad son: objetivos de la actividad, organización y logística, pertinencia de la actividad, metodología docente, evaluación y duración de la actividad]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (17)1: 5</i></p>

<i>Models d'editorial</i>	<i>Caracterització d'actituds</i>
Paternalistes	<p>Fins i tot poden dirigir-se en tercera persona al col·lectiu; normalment agraeixen una actitud general que anteriorment ha sigut sol·licitada pels òrgans de govern. A vegades es formulen després d'algun revés administratiu o jurídic per part de les administracions i tenen la finalitat de calmar i generar tranquil·litat. També són formulats quan es vol fer partícip tot el gremi amb l'actitud i se sol·licita fer pinya amb aquest amb l'eufemisme de la cohesió interna. En definitiva, aquest subgènere editorial podríem dir que és el <i>lubrificant</i> de les relacions entre els professionals i els òrgans rectors de la podologia, per exemple:</p> <p>[En dicho catálogo solamente sale el nombre de las titulaciones de Grado que están incluidas en él, entre ellas naturalmente la Podología] <i>Rev. Esp. Pod. (16)3: 109</i></p> <p>[Han sido muchos los compañeros que han querido aportar su experiencia y conocimientos enviando alguna ponencia o algún póster. Desde estas líneas os agradecemos toda vuestra colaboración, ya que sin la aportación de los profesionales podólogos no sería posible la celebración de estos eventos] <i>Rev. Esp. Pod. (16)3: 109</i></p>
Exhortatius	<p>S'hi troben per descomptat les ordres, que estan dirigides tant als professionals mateixos com a institucions estatals, grups polítics o laboratoris, en què es llança la sol·licitud d'alguna acció de forma poc discreta i més aviat directa, sense digressions dialèctiques. L'ordre estrictament no sol ocupar més de dues línies i després d'aquesta es canvia completament de temàtica, com podem observar a continuació:</p> <p>[Los profesionales debemos promover la capacidad de autoaprendizaje para la adaptación de los cambios del entorno y desarrollar estrategias intersectoriales que permitan la integración de los objetivos del sistema sanitario y educativo] <i>Rev. Esp. Pod. (16)2: 57</i></p> <p>[Recordaros la celebración del xxxvi Congreso Nacional de Podología que celebraremos durante los días 7 al 9 de Octubre en A Coruña, y la importancia que tiene la asistencia masiva a estos eventos en estos momentos de cambios que se avecinan] <i>Rev. Esp. Pod. (16)4: 161</i></p>

<i>Models d'editorial</i>	<i>Caracterització d'actituds</i>
Socioprofessionals	<p>S'hi produeix una doble comunicació dirigida als professionals i possibles beneficiaris i inclouen aspectes que són beneficiosos per a aquests.</p> <p>[Cabe destacar también, que la Federación de Diabéticos Españoles con la cual el Consejo General tiene firmado un convenio de colaboración, realizó en Zaragoza su II Congreso Nacional en el que reclamaban de forma firme la inclusión del servicio de Podología dentro de las prestaciones sanitarias de la seguridad social]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (16)6: 253</i></p> <p>[Desde estas líneas, queremos transmitir nuestro convencimiento de que las normativas que definen nuestras competencias son claras, y esperamos de una vez por todas, que se contemple la figura del Podólogo como profesional autorizado a realizar prescripción dentro de su campo profesional. Seguiremos informando]</p> <p><i>Rev. Esp. Pod. (17)3: 97</i></p>

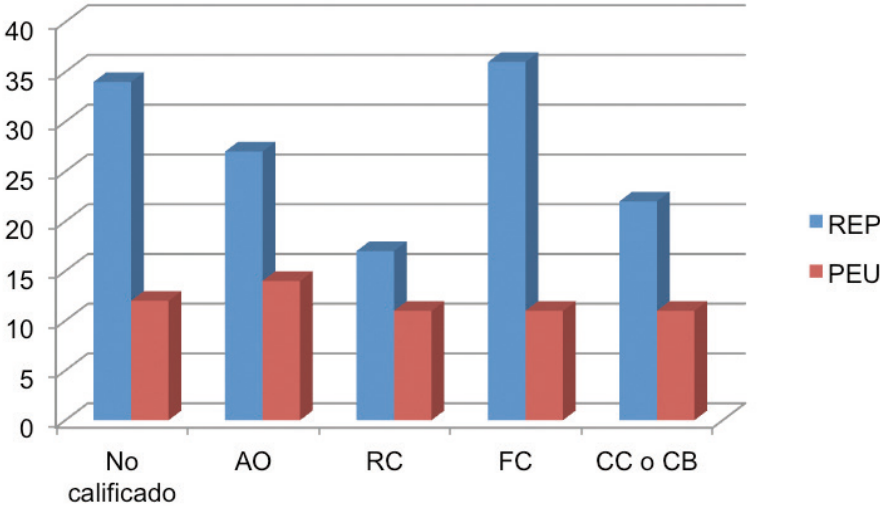
Conclusions

En l'estudi dels tipus d'articles que apareixen amb major prevalença en cada revista, les opcions amb major prevalença en la revista REP van ser els de formació continuada –FC– (26,5%) i els no qualificats (25%), seguits dels articles originals –AO– (19,9%), els casos clínics –CC o CB– (16,2%) i de revisió de conjunt –RC– (12,5%). En la revista *El peu*, tanmateix, el tipus d'article més prevalent va ser AO (23,7%), seguit dels no qualificats (20,3%) i, finalment, els RC, FC i CC o CB, amb un 18,6% per als tres casos. Quan es consideren els percentatges en el total, els FC són els més prevalents (24,1%), seguits pels no qualificats (23,6%), els AO (21%), els CC o CB (16,9%) i els RC (14,4%). En la taula 2 i el gràfic 1 podem observar el valor percentual del pes que té cada tipus d'article dins del corpus d'estudi.

Taula 2. Nombre total, percentatge dins de la revista i percentatge dins del total de les dues revistes de cada tipus d'article

<i>Tipus de relació</i>	<i>Recompte i percentatge</i>	<i>REP</i>	<i>PEU</i>	<i>Total</i>
No qualificat	N	34	12	46
	% dins de revista	25,0 %	20,3 %	23,6 %
AO	N	27	14	41
	% dins de revista	19,9 %	23,7 %	21,0 %
RC	N	17	11	28
	% dins de revista	12,5 %	18,6 %	14,4 %
FC	N	36	11	47
	% dins de revista	26,5 %	18,6 %	24,1 %
CC o CB	N	22	11	33
	% dins de revista	16,2 %	18,6 %	16,9 %
Total	N	136	59	195
	% dins de revista	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Gràfic 1. Nombre total d'articles de cada tipus en cada revista

El resultat del nostre examen dels editorials del corpus podria sintetitzar-se de la següent manera:

- a) L'editorial és un subgènere del gènere article o article d'opinió la particularitat més notable i identificadora del qual és que encarna d'una manera més o menys directa o indirecta la veu institucional del col·lectiu responsable de la revista.
- b) Els editorials en aquestes revistes no tenen títol i l'extensió és habitualment molt moderada.
- c) La veu autorial del text pot expressar-se en primera persona del singular referida a un càrrec institucional de la publicació que correspon al signant del text. Pot adoptar el plural «nosotros» com a representant de l'equip de la revista o bé utilitzar un «nosotros» inclusiu que contingui també els lectors com a membres del col·lectiu professional. Un cas particular, de certa rellevància retòrica es dona quan la veu autorial s'autodesigna en tercera persona (per exemple: «la Presidenta...»), amb la qual cosa el jo enunciatiu es ficcionalitza amb una certa teatralitat, tal com han subratllat reiteradament els estudiosos del discurs autobiogràfic.
- d) L'editorial tendeix a adoptar un to o un estil més aviat formal, però, atesa la temàtica habitual, el grau de terminologització tendeix a ser baix en el nostre corpus. El to afectiu es manifesta sovint en encapçalaments del tipus «Queridos compañeros/compañeras».
- e) Els models expressius més reiterats responen als tipus següents: informacions gremialment rellevants, exhortacions (carta o to epistolar), reflexions davant la col·lectivitat i argumentacions a favor d'interessos comunitaris.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Calnan, James i Andras Barabas. 1973. *Writing medical papers. A practical guide*. Londres: William Heinemann Medical Books Limited.
- Huth, Edward. J. 1982. *How to write and publish papers in the medical sciences*. Filadèlfia: ISI Press.
- Magnet, Anne i Didier Carnet. 2006. «Letters to the editor: Still vigorous after all these years? A presentation of the discursive and linguistic features of the genre». *English for Specific Purposes* 25: 173-199.
- Morales, Óscar. 2010. *Los géneros escritos de la odontología hispanoamericana. Estructuración retórica y estrategias de atenuación en artículos de investi-*

- gación, casos clínicos y artículos de revisión* [tesis doctoral]. Universitat Pompeu Fabra. <http://cort.as/-BjKq>.
- Pulido, Marta. 1987. «El editorial». *Medicina Clínica* 92: 413-414.
- . 1989. «El artículo de revisión». *Medicina clínica* 93(19): 413-414.
- Roland Charles G. 1976. «Thoughts about medical writing. XXXVI. Writing an editorial». *Anesth Analg (Cleve)* 55: 534-535.